

Svájc és az Európai Unió kapcsolata a személyek szabad mozgása tükrében

JELIGE: HAVASI GYOPÁR

Kézirat lezárása: 2014. október 25.

Tartalomjegyzék

Bevezetés	3
I. Svájc.....	5
1. Rövid történeti áttekintés.....	5
2. Svájc a referendumok országa	7
3. A semleges Svájc.....	7
4. Svájc és az Európai Közösség közötti kapcsolatépítés története	10
II. A személyek szabad mozgásáról szóló egyezmény.....	12
1. A személyek szabad mozgásáról szóló egyezmény létrejöttének politikai és gazdasági háttere.....	12
2. A személyek szabad mozgásáról szóló egyezmény bemutatása	13
III. Népszavazás előtt, népszavazás után	18
1. Demográfiai változások.....	18
2. A bevándorlásról szóló kezdeményezések rövid áttekintése.....	19
3. Contre l'immigration de masse, avagy referendum „a tömeges bevándorlás ellen”	21
4. A népszavazás eredménye.....	22
V. A népszavazás hatása az EU és Svájc közötti kapcsolatokra	23
1. Két tűz között a svájci kormányzat	23
2. Az Európai Unió reakciója	25
VI. Következtetések	26
1. Hogyan tovább? EU-val vagy EU nélkül?.....	26
Összegzés	28
Hivatkozott Irodalom.....	29
MELLÉKLETEK.....	32

Bevezetés

A semlegességéről, különlegességéről, demokratikus alkotmányos berendezkedéséről, nyelvi sokszínűségéről, gazdasági jólétéről ismert Svájc, 2014. február 9-én - Európa szerte - a figyelem középpontjába került. Az alpesi ország polgárainak arról kellett dönteniük, hogy visszaállítsák-e a bevándorlási kvótarendszert az uniós polgárokkal szemben. 'Masseneinwanderung Stoppen JA' (lásd 1. sz. melléklet) vagyis a tömeges bevándorlás megállítására felhívó plakátok serege lepte el a svájci falvakat és városokat. A szavazásra jogosultak 50,3 százaléka a bevándorlási kvóta bevezetése mellett döntött. A referendum eredménye egy lavinát indíthat el. A személyek szabad mozgásáról szóló egyezmény felmondásával a Clause de Guillotin záradék értelmében az I. megállapodás csomagban tartozó többi hat szektorális megállapodás is hatályát vesztené. A népszavazás eredménye kihatással lehet Svájc és az EU közötti kapcsolatok egészére.

Lubomír Zaorálek cseh külügyminiszter a 2014. február 9-ei népszavazást követően így fogalmazott: „A bevándorlás korlátozását jóváhagyó svájci népszavazás nem tekinthető jó dolognak, és annak eredményével Svájc kizárja magát a schengeni övezet országai által elfogadott közös szabályokból.”¹ Úgy véli nem érdemes találgatni, milyen konkrét következményei lesznek a svájci népszavazásnak. Szerinte a kialakult helyzetet először elemezni kell, és csak azután kell levonni a következtetéseket.²

A külügyminiszter tanácsát megfogadva, dolgozatomban elkészítésével erre vállalkozom. Először is a fent említett népszavazás mögött rejlő (gazdasági, társadalmi, politikai és jogi) természetű okokat veszem górcső alá. Ezt követően a személyek szabad mozgásáról szóló szerződést tekintem át, hogy választ kapjak arra a kérdésre, milyen párhuzam mutatható ki a személyek szabad mozgásáról szóló kétoldalú megállapodás és a migráció problémája között. Végül elemzem a népességváltozásra (migrációra) vonatkozó statisztikai adatokat, hogy

¹ Svájci népszavazás – A cseh külügyminiszter nem tartja jó dolognak <http://hir.ma/csehország/svajci-nepszavazas-a-cseh-kulugyminiszter-nem-tartja-jo-dolognak/198019> [Letöltve: 2014.08.11.]

² Svájci népszavazás – A cseh külügyminiszter nem tartja jó dolognak <http://hir.ma/csehország/svajci-nepszavazas-a-cseh-kulugyminiszter-nem-tartja-jo-dolognak/198019> [Letöltve: 2014.08.11.]

választ kapjunk arra a kérdésre: vajon a számok visszaigazolják-e a tömeges bevándorlástól való félelmet?

Azt a hipotézist állítottam fel, hogy a népszavazás eredménye nem egy statikus helyzetet tükröz. „A szavazást néhány nappal követő közvélemény-kutatás már arról tanúskodott, hogy a svájciak 74 százaléka a bilaterális szerződések felmondása ellen foglal állást.”³

Véleményem szerint a februári népszavazások eredménye alapján nem lehet messzemenő következtetéseket levonni, az EU és Svájc között kialakult problémák megoldására több lehetőség kínálkozik, ezek közül igyekszem néhányat bemutatni. Egyetérttek az Európai bevándorlási és menekültügyi paktum egyik megállapításával, mely szerint *„A bevándorlás leállítása egyaránt irreális és veszélyes feltevésnek tűnik”*.⁴

Bár dolgozatomnak nem témája az uniós migráció kérdése, a svájci népszavazás eredményének hatása rávilágít arra, hogy immár az EU-ban sem lehet szőnyeg alá seperi a bevándorlás és az integráció nehézségeiből adódó társadalmi és gazdasági problémákat.

Bevezető gondolataimat az alábbi idézet summázza:

*„A nemzetközi migráció olyan realitás, amely mindaddig fennáll majd, amíg a világ különböző térségei között jóléti és fejlettségi szakadékok tátongnak. A migráció lehetőség is, mivel alkalmat teremt az emberek közötti és a gazdasági cserekapcsolatokra, továbbá lehetővé teszi az egyének részére saját törekvéseik megvalósítását. a migráció meghatározó módon hozzájárulhat az Európai Unió és azon tagállamok gazdasági növekedéséhez, amelyeknek munkaerő-piaci vagy demográfiai helyzetükből adódóan szükségük van migránsokra. Végül pedig forrást jelent a migránsok származási országainak, hozzájárulva ezzel a fejlődésükhöz. A bevándorlás leállítása egyaránt irreális és veszélyes feltevésnek tűnik.”*⁵

³Nicola Forster – Niklaus Nuspliger: „Die EU braucht neue Spielregeln für widerwillige Europäer”. SWP, <http://www.nzz.ch/aktuell/schweiz/staatssekretaer-in-bruessel-1.18247632>, idézi: Kiss J. László: Népszavazás után, népszavazás előtt - Svájc és az EU konfliktusa, Külügyi Szemle, (2014.) 13. évfolyam 1. szám, 191. o

⁴ Európai bevándorlási és menekültügyi paktum, Brüsszel, 2008. szeptember 24. [13440/08.] http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/free_movement_of_persons_asylum_immigration/jl0038_hu.htm [Letöltve: 2014.08.10.]

⁵ Európai bevándorlási és menekültügyi paktum, Brüsszel, 2008. szeptember 24. [13440/08.] http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/free_movement_of_persons_asylum_immigration/jl0038_hu.htm [Letöltve: 2014.08.10.]

I. Svájc

1. Rövid történeti áttekintés

Mielőtt dolgozatom fő témájával foglalkoznék, szükségesnek tartom az ország társadalmi, gazdasági, politikai helyzetét röviden áttekinteni, mely elősegíti jelen munkámban vázolt problémák megértését.

Az alig Dunántúlnyi területen fekvő Svájc hihetetlen sokszínűségében bontakozik ki Európa minden jellegzetessége, és szépsége. Az ország Európa központi alpesi régiójában fekszik, nyugaton Franciaországgal, délen Olaszországgal, északon Németországgal, keleten pedig Ausztriával és Liechtensteinnel határos. Területe 41.284 km.⁶

Az ország egyediségéről Napóleon így írt: „*Svájc nem hasonlítható össze más államokkal, sem az elmúlt évszázadok történeteit, sem földrajzi helyzetét vagy a különböző részein lévő rendkívül eltérő szokásokat tekintve. A természet tette az államot föderálissá, és a bölcs emberek nem szállnak szembe a természettel.*”

Svájc három jelentős (német, francia és olasz) etnikai-nyelvi csoportból áll. A Svájci Államszövetség 26, egyenként nagy függetlenséggel rendelkező kantonból áll. Saját alkotmánnyal, kormánnyal, parlamenttel és bírósággal rendelkeznek. A jogi normák sokféleségét a kantonok közötti egyezmények, illetve szövetségi törvények útján harmonizálják. E nélkül elképzelhetetlen lenne az ország politikai-gazdasági egységként történő működése.⁸

Németek 17 kantonban vannak többségben, a franciák négyben, az olaszok egyben. A 2014. február 9-ei bevándorlási kvóta bevezetéséről kiírt népszavazás eredményét vizsgálva megállapítható, hogy a különböző etnikai-nyelvi kantonokban eltérő eredmény született. Erről részletesebben a következő fejezetben esik szó.

Svájc népességét tekintve az egyik legdinamikusabban fejlődő ország Európában.⁹ A 20. század eleje óta a több mint kétszeresére nőtt a lakosainak száma. Míg az 1900-as évek elején

⁶ SZÉNÁSI György - VOTISKY László: *Svájc*, (2012) Cartographia, Budapest. 7.

⁷Idézet I. Napóleon a svájci kantonok küldötteinek szóló leveléből. (1802.) http://www.swissworld.org/en/politics/general_information/ch_confoederatio_helvetica [Letöltve: 2014.08.24.]

⁸ René SCHWOK: *Switzerland – EU Relations. An Impossible Membership?* PIE-Peter Lang, Brussels, 2009. 114–116.

⁹<http://www.bfs.admin.ch/bfs/portal/de/index/themen/01/02/blank/key/bevoelkerungsstand.html> [Letöltve: 2014. 08. 02.]

az ország lakóinak száma 3,3 millió volt, 2013-ban ez a szám 8,14 millióra emelkedett. Tekintettel dolgozatom témájára, nem mellőzhető a népesség számában, összetételében bekövetkező változások vizsgálata, amelyre az III. fejezetben kerül sor.

Az Államszövetség belső stabilitása több tényezővel magyarázható. Egyrészt az ország semleges státuszával, másrészt kedvező gazdasági helyzetével. Svájc virágzó és stabil modern piacgazdaság, az egy főre eső GDP meghaladja a nagy nyugat-európai gazdaságokét. „A Svájc gazdasági erejét nagymértékben bankjainak, és világviszonylatban is vonzó nemzetközi tőkepiacának köszönheti”.¹⁰ Az ország természeti kincsekben, ásványi anyagokban szegény ezért magas hozzáadott értékű technológiai termékek előállítására szakosodott, gazdasági jóléte nagymértékben a külkereskedelmétől függ. Svájc az EU elsősorú gazdasági partnere.¹¹ A külkereskedelmére vonatkozó statisztikai adatokból megtudhatjuk, hogy 2013-ban az import 78,8 %-a az EU-ból érkezett, míg a kivitel 60,9%-a került ugyanide.¹² Mindezek azt mutatják, hogy az alpesi ország milyen szorosan kapcsolódik az Unióhoz. Svájc a foglalkoztatás terén is „minta országnak” számít, hiszen évtizedekig majd teljes volt a foglalkoztatottság az országban, a munkanélküli ráta ma sem haladja meg a 3 százalékot.¹³ A belső stabilitás záloga a társadalmi, gazdasági, illetve politikai válságok hiánya. És végül, de nem utolsósorban a svájci államszövetség nem állna ilyen szilárd alapokon, ha nem tartották volna tiszteletbe évszázadok óta az (etnikai-nyelvi és vallási) identitási felségterületeket.

Hosszú évek során formálódott a svájci közvetlen demokrácia döntéshozatali, intézményi rendszere, a tradíciók mélyen gyökereznek. A közvetlen demokrácia helyi gyakorlása azt jelenti, hogy a polgárok lokális szinten döntenek a gazdasági, a társadalmi és politikai kérdésekről és csak az ezen a szinten nem szabályozott, vagy nem szabályozható kérdések eldöntését bízzák az államszövetségre.¹⁴

Mitől lehetnek a svájciak igazán svájciak? Az alábbi idézet minderre magyarázatul szolgál.

¹⁰KÖRÖSI István: A semlegesség természetrajza, Svájc mindig kívül marad, *Cégvezetés*, 1997/11. 118. [a továbbiakban: KÖRÖSI (1997a).]

¹¹Francois SAINT-OUEN: Kapcsolódások az Európai Unió és Svájc területfejlesztési politikái között, In: HAJDÚ Zoltán és KOVÁCS Sándor Zsolt (szerk.): *Föderalizmus és decentralizáció Kézikönyv a svájci struktúrákról és a magyar hasznosíthatóságról*, Pécs, MTA KRTK Regionális Kutatások Intézete, (2012) 92.

¹²<http://www.bfs.admin.ch/bfs/portal/fr/index/themen/06/01/pan.html> [Letöltve: 2014. 08. 02.]

¹³<http://hu.tradingeconomics.com/switzerland/unemployment-rate> [Letöltve: 2014. 10. 15.]

¹⁴KÖRÖSI István: Miért nem lépett be Svájc az Európai Unióba? *Kihívások*, MTA Világgazdasági Kutatóintézet, 1997. február, 105. szám, 6. [a továbbiakban: KÖRÖSI (1997b).]

George Scyboz (a Svájci Szövetségi Legfelsőbb Bíróság egykori elnöke): „Svájcban Európa két nagy eltérő kultúrája, a germán és a latin találkozik egymással és kényszerül együttélésre. Nekünk, francia nyelvű svájciaknak alapvetően más a gondolatrendszerünk és a munkamódszerünk, mint német nyelvű kollégáinknak és nem is feltétlenül szeretjük egymást. Ugyanakkor az évszázadok során rá kellett jönnünk, hogy szót kell értenünk egymással és tolerálnunk kell a karakterünkben meglévő eltérő jegyeket, mert csakis így foghatunk össze, csakis, ezáltal lehetünk erősek, eredményesek, azaz svájciak.”¹⁵

2. Svájc a referendumok országa

Svájcban minden olyan kérdés eldöntésére, mely a polgárok számára kiemelkedő jelentőséggel bír, népszavazást írnak ki. Ilyen kiemelkedő jelentőséggel bírt a bevándorlási kvóta bevezetéséről szóló referendum is. Ebben az országban rendezik a legtöbb népszavazást. Egy svájci polgár egyetlen évben többször szavaz, mint a világ más táján élő polgárok, beleértve az európaiakat is, egész életükben.¹⁶ „A referendumhoz való jog a svájci demokrácia alappillére.”¹⁷ Svájcban az alkotmányt érintő változásokat az állampolgároknak minden esetben jóvá kell hagyniuk, az alkotmánymódosítást célzó referendum kötelező referendumnak minősül. Fakultatív referendumok az általános törvénykezést érintő módosításokra vonatkoznak.¹⁸

3. A semleges Svájc

A munkám következő fejezetiben gyakran fogok hivatkozni erre a pontra, hiszen ahhoz, hogy megértsük azokat az okokat, miért nem csatlakozott Svájc az EGT-hez, miért nem lépett be az Európai Unióba, és miért szavaztak a svájci polgárok 2014. február 09-én a tömeges bevándorlás ellen nem lehet megkerülni Svájc semlegességének kérdését.

Svájc nem tartozik semmilyen politikai és katonai tömbhöz, ezáltal kívánja elkerülni annak a veszélyét, lehetőségét, hogy más nemzetekkel politikai és katonai konfliktusokba kerüljön. Az

¹⁵ MOHI Csaba: A nemzetállami jogrendszerek és a nemzetállami érdekérvényesítés átalakulása az európai integrációs folyamatban, *Doktori értekezés* (2009), 1.

¹⁶ KISS J. László: Népszavazás után, népszavazás előtt - Svájc és az EU konfliktusa, *Külügyi Szemle*, 13. évfolyam 2014/1. 176.

¹⁷ KISS J. i. m. 176.

¹⁸ Hanspeter KRIESI: Közvetlen demokrácia – Svájc esete. In: ENYEDI Zsolt (szerk.) *A népakarat dilemmái. Népszavazások Magyarországon és a nagyvilágban*. Budapest, Demokrácia Kutatások Magyar Központja Közhasznú Alapítvány, Századvég Kiadó, 2009. 89–90.

ország 499 éve semleges, 1515. szeptember 14-én mondták ki először az egyesült svájci kantonok, hogy nem avatkoznak be többé háborúba – legyen bárki is a harcoló fél. A Bécsi Kongresszus óta Svájc örökös semlegességét és függetlenségét a nagyhatalmak elismerik és tiszteletben tartják.¹⁹ Mind az I. mind a II. világháborúban megőrizte semlegességét, amit a továbbiakban sem kíván feladni. Ez a magyarázata annak, miért nem csatlakozott olyan integrációhoz, amely szupranacionális jogi eszközökkel rendelkezik, amelyben a tagállamok készek szuverenitásuk bizonyos részét az általuk létrehozott szervezetre átruházni.²⁰

A fent említettek miatt nem csatlakozott az alpesi ország az EGT-hez, ugyanis az EGT közös, nemzetek feletti intézményeket hozott létre (pl. EGT Tanácsát). Ráadásul vitás kérdések megoldása érdekében egy idegen intézményhez, az EU Bíróságához kellene fordulni, amely a svájciak számára idegen EU jog szerint ítélezik. A svájciak döntéshozatali autonómiájuk csorbulását sejtették, ezért voksoltak az elutasítás mellett.²¹

A svájci polgár először és elsősorban saját községének és kantonjának polgára. Csak a községi és kantoni szinten nem szabályozott (nem szabályozható) kérdéseket bízzák a polgárok az államszövetségre.²² Egy svájci polgár számára a lokális szinten döntés és a szupranacionális szinten való döntés összeegyeztethetetlennek tűnik.

Svájc a bipoláris világrendszer megszűntével és az európai integrációs folyamat felgyorsulásával komoly kihívással szembesült. „Nem tudja függetleníteni, izolálni magát azoktól a hatásoktól, amelyek a nemzetközi erőviszonyok átalakulásából, a felgyorsult globalizációval járó transznacionális problémákból, az új típusú biztonsági kockázatokból (nemzetközi terrorizmus, tömegpusztító fegyverek terjedése), valamint az európai, illetve euro-atlanti szervezetek átalakulásából származnak.”²³

A jelenlegi svájci külpolitika három meghatározó irányvonalát az alábbiak szerint lehet meghatározni: az Egyesült Nemzetek Szervezete tagjaként aktívan részt vesz a Szervezet munkájában, szerepet vállal a nemzetközi biztonságpolitikai együttműködésben, valamint számos bilaterális szerződéssel kapcsolatokat épít az Európai Unióval.²⁴

¹⁹ <http://www.mfa.gov.hu> [Letöltve. 2014. 08. 04.]

²⁰ KŐRÖSI (1997a) i.m. 120.

²¹ KŐRÖSI (1997b) i.m. 8–9.

²² KŐRÖSI (1997a) i.m. 118–119.

²³ <http://www.mfa.gov.hu> [Letöltve. 2014. 08. 24.]

²⁴ <http://www.mfa.gov.hu> [Letöltve. 2014. 08. 24.]

Alois Riklin szerint a svájci semlegesség bizonyos célokat szolgál. „A svájci semlegesség nem öncél. Meghatározott célok megvalósításának eszköze. 500 éves története során a svájci semlegesség öt célt szolgált: integráció, függetlenség, szabad kereskedelem, egyensúly és szolgálattétel.”²⁵ A fent említett funkciók közül a függetlenség és szabad kereskedelem funkciót emelem ki, témám szempontjából ennek van relevanciája.

Függetlenségi funkció: Riklin szerint a semlegesség egyfajta védelmi ernyőt biztosított a belső és külső szuverenitás szavatolásához, egy eszköz, a lehetőségekhez képest önálló bel- és külpolitikai vonalvezetéshez. „Amikor az 1947-es országgyűlés a szövetségi alkotmányt tárgyalta, a semlegességet úgy definiálta, mint politikai szabályt Svájc semlegességének biztosításához”.²⁶

Szabadkereskedelmi funkció: Ez a függetlenség kinyilvánításának külgazdasági komponensének tekinthető. Riklin így fogalmazott: „Mint egy vörös fonal húzódik végig a svájci semlegesség egész történetén a fáradozás, hogy a szabadkereskedésre való jogot háborúban és békében érvényesítsék.”²⁷

A semleges státusz nem zárja ki az ország részvételét számos nemzetközi szervezetben.²⁸ 1863-ban Svájcban jött létre Henri Dunant svájci polgár kezdeményezésére a Nemzetközi Vöröskereszt (Committee of the Red Cross, rövidítése ICRC), melynek mindenkori székhelye Genf.

²⁵ Alois RIKLIN: A svájci semlegesség funkciói. *História, A Magyar Történelmi Társulat folyóirata*,/XIV. évfolyam. 1992. 5-6. szám, 41–43.

²⁶ RIKLIN i.m. 42.

²⁷ RIKLIN i.m. 42.

²⁸ Svájc az alábbi nemzetközi szervezetek tagja: EBESZ (Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet), CE (Európa Tanács), EBESZ (Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet), EBRD (Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank), EFTA (Európai Szabadkereskedelmi Társulás), FAO (Egyesült Nemzetek Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezete), IAEA (Nemzetközi Atomenergia Ügynökség), IBRD (Nemzetközi Újjáépítési és Fejlesztési Bank), ICAO (Nemzetközi Polgári Légi Közlekedési Szervezet), IDA (Nemzetközi Fejlesztési Társulás), IFAD (Nemzetközi Mezőgazdaság-fejlesztési Alap), IFC (Nemzetközi Pénzügyi Társaság), ILO (Nemzetközi Munkaügyi Szervezet), IMF (Nemzetközi Valutalap), IMO (Nemzetközi Tengerészeti Szervezet), ITU (Nemzetközi Távközlési Unió), OECD (Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet), Egyesült Nemzetek Szervezete (UN), UNIDO (Egyesült Nemzetek Iparfejlesztési Szervezete), UNESCO (Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezete), WHO (Egészségügyi Világszervezet), WIPO (Szellemi Tulajdon Világszervezete), WMO (Meteorológia Világszervezet), WTO (Világkereskedelmi Szervezet).

4. Svájc és az Európai Közösség közötti kapcsolatépítés története

A II. Világháborút követően Svájc sem hagyhatta figyelmen kívül a gazdaság-politikai realitásokat, nagyon óvatos politikával közeledett az EU-hoz, napjainkra több mint 120 bilaterális egyezményrel kötődik hozzá.

Svájc és az európai országok közötti integrációs törekvések az 1940-es végétől datálhatók. Az ország gazdasági fejlődésében fontos szerepet játszott a nemzetközi kapcsolatok kiépítése, bővítése, a gazdasági kooperáció mélyítése. 1948-ban csatlakozott az OEEC-hez,²⁹ 1960-ban Svájc részt vett a stockholmi szerződéssel létrehozott Európai Szabadkereskedelmi Társulás (a továbbiakban EFTA, European Free Trade Association) megalapításában.³⁰

Az 1970-1973. közötti időszak újabb fejezetet nyitott az integrációs folyamatok történetében. Svájc és az EFTA többi tagállama szabadkereskedelmi megállapodást kötött az Európai Közösséggel, amely az ipari termékek esetében megszüntette a vámdiszkriminációkat.³¹ 1973-1987. közötti években Svájc és az EK közötti kapcsolatot a jó együttműködés, a kapcsolatok bővítése jellemezte.³²

Láthatjuk, hogy Svájc azokhoz a szervezetekhez csatlakozott (OECD, EFTA, GATT), amely nem járt azzal a következménnyel, hogy féltve őrzött és sajátosan értelmezett függetlenségét feladja.³³

Az 1990-es évek elején Svájc számára indokolt volt a kapcsolatok továbbfejlesztése és mélyítése az Európai Közösséggel és felmerült az EK-ba történő belépés gondolata is. Az EFTA tagjaként 1992-ben részt vett az Európai Unióval az EGT-megállapodásról folytatott tárgyalásokban, az 1992. december 6-án tartott népszavazás során azonban a svájci polgárok az EGT-be történő belépés ellen szavaztak (lásd: 2. sz. melléklet a) pont).

1990-es évek végétől számos szerződést kötött Svájc az Európai Unióval.

²⁹ OEEC: Európai Gazdasági Együttműködési Szervezet

³⁰ A Európai Szabadkereskedelmi Társulás (EFTA) alapító tagjai voltak: Svájc, Ausztria, Dánia, Nagy-Britannia, Norvégia, Portugália és Svédország. Finnország 1961-től társult, 1986-1994 között teljes jogú tagja volt, Izland 1970-ben, Liechtenstein 1991-ben csatlakozott a társuláshoz.

³¹ KÖRÖSI (1997b) i.m. 7–8.

³² KONCZ János: Svájc: Kantonok, régiók, európai integráció, *Európai Tükör Műhelytanulmányok* 63, Miniszterelnöki Hivatal Integráció Stratégiai Munkacsoportja kiadványa, Budapest, 1999. 38–41.

³³ KÖRÖSI (1997b) i. m. 8.

1999-ben az ún. I. megállapodási csomag keretében hét szerződés került aláírásra, köztük a személyek szabad mozgásáról szóló egyezmény, melynek elemzésére a következő fejezetekben kerül sor.

2001. március 4-én újabb referendumot írtak ki, „Igen, Európára” elnevezéssel. A svájci szavazók 77 %-a elutasította az EU-csatlakozásról szóló népszavazási kérdésben előterjesztett javaslatot. (Lásd. 2. sz. melléklet c. pont.) A szavazás eredménye egyértelmű jelzés, hogy Svájc még nem volt kész arra, hogy csatlakozzon az Európai Unióhoz, de az akkor regnáló kormány még azt remélte, hogy az lesz a jövőben.³⁴

2004-től tovább mélyültek az integrációs folyamatok Bern és Brüsszel között. Svájc és az EU újabb kétoldalú megállapodásokat (II. megállapodási csomag)³⁵ kötött.³⁶

2010-ben az oktatásról szóló egyezmény, 2011-ben a mezőgazdasági termékek és élelmiszerek tekintetében az oltalom alatt álló eredet megjelölések (OEM) és az oltalom alatt álló földrajzi jelzések (OFJ) kölcsönös elismeréséről szóló megállapodás aláírása került sort. 2013-ban a versenyről szóló egyezmény írtak alá. 2014-ben megállapodás született az Európai Menekültügyi Támogatási Hivatallal történő együttműködésről. Láthatjuk, hogy Svájc az integráció útját számos bilaterális egyezmény megkötésében látja, és nem az Európai Unióhoz való csatlakozásban.³⁷ Az évek során mintegy 20 elsődleges és 100 másodlagos egyezmény kötött.³⁸

³⁴ Swiss give overwhelming no to EU. <http://euobserver.com/news/1626> [Letöltve. 2014. 08. 29.]

³⁵ II. Kétoldalú csomag a schengeni és dublini megállapodásokat, a megtakarítások kamatainak megadóztatását, a csalás elleni harcot, a feldolgozott mezőgazdasági termékeket, a statisztikákat, a nyugdíjakat, a környezetvédelmet, a MEDIA audiovizuális programot öleli fel.

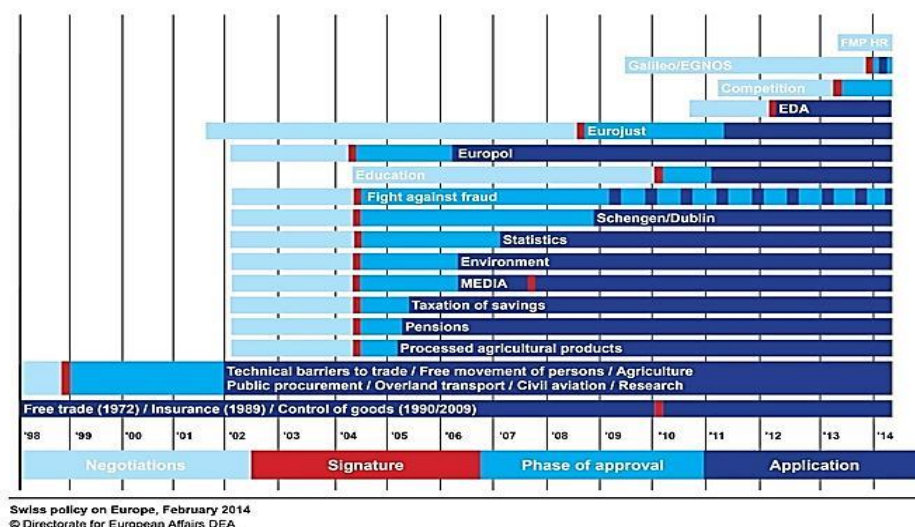
³⁶ SCHWOK i. m. 31–31.

³⁷ LUKÁCS Éva - KIRÁLY Miklós: *Migráció és az Európai Unió*. Budapest, Szociális és Családügyi Minisztérium, 2001. 214.

³⁸ Astrid EPINEY, Robert MOSTERS, Sarah PROGIN-THEUERKAUF: *Droit européen II Les libertés fondamentales de l'Union européenne*, Bern, Stämpfli Verlag AG, 2010. 167.

Bilateral agreements Switzerland-EU

5. sz. ábra: Bilaterális megállapodások Svájc és az EU között ³⁹

II. A személyek szabad mozgásáról szóló egyezmény

1. A személyek szabad mozgásáról szóló egyezmény létrejöttének politikai és gazdasági háttere

Az ágazati megállapodásokról szóló tárgyalásokat a Szövetségi Tanács kezdeményezte, és ezzel az intézkedéssel akarta csökkenteni az Európai Gazdasági Térségbe történő belépés elleni 1992. december 6-ai népszavazás negatív következményeit. Tekintettel arra, hogy nem volt várható a csatlakozási folyamat újraindulása, a bilaterális egyezmények megkötése maradt a Közösség és Svájc közti kapcsolatok realizálásnak egyetlen módja.

A tárgyalások több mint négy évig tartottak 1994. év végétől 1998 decemberéig. Az első csomag az ún. I. kétoldalú megállapodások⁴⁰ aláírására 1999. június 21-én került sor, és 2000. május 21-én a svájci polgárok népszavazás keretében mondtak igent a bilaterális megállapodásokra (a polgárok 67,2%-a szavazott igennel). (Lásd: 2. sz. melléklet b) pont).

³⁹ <http://www.europa.admin.ch/themen/00500/00506/00783/index.html?lang=fr> [Letöltve: 2014. 08. 29.]

⁴⁰ I. kétoldalú megállapodások: A légitörvényekről szóló megállapodás, A közúti és vasúti személy- és áruszállításról szóló megállapodás, A mezőgazdasági termékek kereskedelméről szóló megállapodás, A megfelelésértékelés kölcsönös elismeréséről szóló megállapodás, A közbeszerzés bizonyos vonatkozásairól szóló megállapodás, A tudományos és technológiai együttműködésről szóló megállapodás, A személyek szabad mozgásáról szóló egyezmény. (OJ 2002 L 114, 2002. április 30. 1-480.)

A hét szektorális szerződést az ún. „Guillotine-klauzula” fűzi össze, azaz bármelyik megállapodás meghosszabbításának elmaradása vagy felmondása nem csupán azt, hanem a többi hat szerződést is automatikusan megszünteti.⁴¹ Az EU a bilaterális megállapodások tárgyalásakor ezzel a módszerrel egyrészt meg akarta akadályozni, hogy Svájc egyoldalú előnyökhöz jusson, másrészt arra törekedett, hogy az egyezmény előnyei és hátrányai mindkét fél szempontjából kiegyensúlyozottak legyenek. A hét megállapodás egyike volt a személyek szabad áramlásáról szóló megállapodás, – francia nyelvű elnevezése: Accord sur la libre circulation des personnes - (továbbiakban: ALCP,⁴² Megállapodás).

2. A személyek szabad mozgásáról szóló egyezmény bemutatása

Az ALCP 2002. június 1-jén lépett hatályba. A 25. cikk (2) bekezdése értelmében a Megállapodást a felek hét évre kötik, amely automatikusan meghosszabbodik határozatlan időre, ha azt a hetedik év lejárta előtt egyik fél sem mondja fel hat hónapos felmondási idővel.

2004. május 1-jén tíz új tagállammal bővült az Európai Unió.⁴³ Az új tagállamok jegyzőkönyv útján csatlakoztak a Megállapodáshoz, amely 2006. április 1-jén lépett hatályba.⁴⁴ A Jegyzőkönyv hatálybalépésétől kezdődően az újonnan csatlakozott tagállamok viszonylatában megállapodás rendelkezései – a jegyzőkönyvben megállapított feltételeknek megfelelően – a megállapodást korábban aláírt szerződő felekkel azonos módon kötelezőek.

Bulgária és Románia az Európai Közösséghez való 2007. január 1-ei csatlakozását követően,⁴⁵ a 2008. május 27-én aláírt II. Jegyzőkönyv útján csatlakozott a Megállapodáshoz.

Az ALCP 25 cikkéből, mellékletekből (I-III.), jegyzőkönyvekből (I.-III.), valamint a nyilatkozatokat tartalmazó záróokmányból áll.

A személyek szabad mozgásáról szóló egyezmény célja a személyek szabad mozgásának a megvalósítása Svájc és az Európai Közösség tagállamai között. Ezt a célt az ALCP 1. cikke az alábbiak szerint definiálja:

⁴¹ SCHWOK i. m. 38–39.

⁴² ALCP: Accord entre la Confédération suisse, d’ une part, et la Communauté européenne et ses Etats membres, d’ autre part, sur la libre circulation des personnes, (HL L 114., 2002.4.30., 6–72.)

⁴³ VÁRNAY Ernő - PAPP Mónika: *Az Európai Unió joga*, Budapest, Complex kiadó, 2006. 73–74.

⁴⁴ SZABÓ Marcel - LÁNCOS Petra Lea - GYENEY Laura: *Az Európai Unió jogi fundamentumai*, Budapest, Szent István Társulat, 2014. 37–38.

⁴⁵ ANGYAL Zoltán, ASZTALOS Zsófia, FAZEKAS Judit, GYENEY Laura, METZINGER Péter, MILASSIN László, OSZTOVITS András, Szabó Marcel: *EU-jog*, Budapest, HVG-ORAC, 2012. 49–50.

„[...] a.) A belépés, a tartózkodás, a nem önálló munkavállalás, az önálló vállalkozóként való letelepedés és a Szerződő Felek felségterületén való tartózkodás jogának biztosítása;

b.) a Szerződő Felek felségterületén a szolgáltatásnyújtás elősegítése, különösen a rövid időtartamú szolgáltatások nyújtásának liberalizálása;

c.) a fogadó országban gazdasági tevékenységet nem végző személyeknek a Szerződő Felek felségterületére való belépés és tartózkodás jogának biztosítása.

Tekintettel dolgozatom témájára, az ALCP ún. „átmenti időszakra” vonatkozó szabályaira szeretnék a továbbiakban fókuszálni.⁴⁶

Az ALCP értelmében Svájc mennyiségi korlátozásokat tarthatott fenn a gazdasági tevékenységben való részvételi lehetőségek tekintetében a 4 hónapot meghaladó és az 1 évet el nem érő, illetve az 1 évet meghaladó idejű tartózkodásra. Ez a korlátozó intézkedés a Megállapodás hatályba lépésétől, 2002-től számított 5 évig, azaz 2007-ig volt lehetséges.

A Megállapodás 10. cikke értelmében Svájc minden évben legalább 15 000 új tartózkodási engedély kiadását vállalta az Európai Közösség munkavállalói és önálló vállalkozói számára, mely érvényessége egy évre vagy ennél hosszabb időre szólt.

A négy hónapnál hosszabb, de maximum egy év időtartamra 115 500 érvényes új tartózkodási engedélyt tarthatott fenn. Tehát a két „kategóriában” összesen 130 500 új tartózkodási engedélyt adhatott ki, ez volt a vállalt minimális mennyiség.⁴⁷

2002-től számított, tizenkettő évig, – 2014. május 31-ig – korrekciós korlátozásra volt lehetősége az alpesi országnak. Ez azt jelenti, hogy figyelembe kellett venni az előző három év átlagát, és ha az új tartózkodási engedélyek száma több mint tíz százalékkal meghaladta az átlagot, akkor az adott kategóriában a következő évben kiadható tartózkodási engedélyek számát Svájc egyoldalúan korlátozhatta az előző három év átlaga plusz 5 százalék mértékben, és ezt a korlátozást a következő évre is kiterjeszthette. Az említett esetben egy ún. minimum szabály volt érvényes, a kiadható engedélyek száma ugyanis a fent említett 15 000, illetve 115 500 alá nem csökkenhetett.

ALCP egy további korlátozó intézkedést tartalmazott. Az ALCP 10. cikk (3) bekezdés rendelkezéseitől függetlenül, a felek abban állapodtak meg, hogy amennyiben, egy adott

⁴⁶ ALCP 1. cikk

⁴⁷ SCHWOK i. m. 42-43.

évben az Európai Közösség munkavállalói és önálló vállalkozói számára a fentiekben említett tartózkodási kategóriák bármelyikében kiadott új engedélyek száma öt év után, és a megállapodás hatálybalépését követően 12 évig, több mint tíz százalékkal meghaladja az adott évet megelőző három év átlagát, akkor az azt követő évben Svájc egyoldalúan, az előző három év átlagának öt százalékkal megnövelt mértékében korlátozhatja az említett kategóriában az új tartózkodási engedélyek számát. A rákövetkező évben ez a szám hasonló módon volt korlátozható.⁴⁸

A kvóta csak az újonnan kiadott tartózkodási engedélyekre vonatkozott, így nem érintette azokat a személyeket, akik a 2002. június 1-én Svájcban már gazdasági tevékenységet folytattak. Az ilyen személyek élvezik a foglalkozás szabad megválasztásához és a földrajzi mobilitáshoz fűződő jogokat. Ezen személyek esetében, ha az egy évet el nem érő időre kiadott tartózkodási engedélyük lejárt, a meghosszabbítást nem lehetett arra hivatkozva elutasítani, hogy a kvóta kimerült. Az egy évnél hosszabb időre kiadott tartózkodási engedélyeket automatikusan meg kellett hosszabbítani. Az ilyen munkavállalók vagy önálló vállalkozók élvezik az e Megállapodás alapvető rendelkezéseiben, és különösen az ALCP 7. cikkében, a letelepedett személyeknek biztosított szabad mozgáshoz való joghoz kapcsolódó jogokat.

Az Európai Unió 2004-es bővítése következtében az újonnan csatlakozott országokra is kiterjesztették a Megállapodás hatályát. „A jegyzőkönyvvel kiegészített megállapodás munkaerőmozgásra és szociális biztonsági koordinációra vonatkozó rendelkezései azonban nem kezelik egy kategóriában a 'régi' és az 'új' tagállamokat.”⁴⁹ Különböző átmeneti szabályok vonatkoznak a 'régi' tagállamokra, a 2004-ben csatlakozott új tagállamokra, valamint Bulgáriára és Romániára.⁵⁰ Az I. Jegyzőkönyvvel kiegészített megállapodás a 'régi' tagállamok tekintetében fenntartotta a korábban ismertett rendelkezéseket az átmeneti idő, az engedélyek jellege és száma tekintetében. Külön szabályok vonatkoztak azonban az újonnan csatlakozott országokra.⁵¹

A jegyzőkönyvvel kiegészített megállapodás tükrében ezen külön szabályokat ismertetem.

⁴⁸ ALCP 10. cikk (4)

⁴⁹ GELLÉRNÉ LUKÁCS Éva: *Személyek szabad mozgása az európai unióban*. Budapest, Tullius kiadó, 2008. 25.

⁵⁰ EPINEY, MOSTERS, PROGIN-THEUERKAUF: i. m. 172–173.

⁵¹ GELLÉRNÉ LUKÁCS: i.m. 25.

2007. május 31-ig Svájc mennyiségi korlátozásokat tarthatott fenn az újonnan csatlakozó 8 tagállam⁵² munkavállalói, önálló vállalkozói tekintetében a négy hónapnál hosszabb, de egy évnél rövidebb időtartamú, valamint az egy évnek megfelelő, vagy azt meghaladó időtartamú tartózkodás esetén.⁵³ A négy hónapnál rövidebb tartózkodásra mennyiségi korlátozást nem alkalmazhattak. Az átmeneti időszak vége előtt Svájc jelentése alapján az ún. vegyes bizottság⁵⁴ felülvizsgálhatta az új tagállamok állampolgárai vonatkozásában alkalmazott átmeneti időszak működését. A fent említett időszak végén Svájc értesíthette a vegyes bizottságot arról, hogy továbbra is alkalmaz-e mennyiségi korlátozásokat. Ilyen intézkedéseket Svájc 2009. május 31-ig alkalmazhatott. Az átmeneti időre vonatkozóan reciprocitás élt Svájc és a 8 új tagállam között. E tagállamok ugyanilyen időtartamokra, ugyanilyen mennyiségi korlátozásokat vezethettek be a svájci állampolgárok vonatkozásában.

Amennyiben a felek munkaerőpiacán súlyos zavar alakulna ki, vagy ennek kialakulása fenyegetne, Svájc, valamint bármely új tagállam, amely átmeneti intézkedéseket hajtott végre, ezekről a körülményekről 2009. május 31-ig értesíthette a vegyes bizottságot. Ebben az esetben a munkavállalók vonatkozásában 2011. április 30-ig továbbra is alkalmazhatták a fent említett intézkedéseket. A bevezetett kvóta az alábbiak szerint alakult (lásd 3. sz. mellékletet).

Az átmeneti időszak alatt Svájc a munkavállalási jogosultság tekintetében előnyben részesítette az új tagállami állampolgár munkavállalókat az olyan munkavállalókkal szemben, akik nem EU- és nem EFTA-országok állampolgárai voltak.⁵⁵ Az átmeneti időszak végén valamennyi fenti korlátozást meg kellett szüntetni.⁵⁶

A fent említett tagállamokra vonatkozóan is érvényes volt az a szabály, mely szerint az egy évnél rövidebb időre érvényes tartózkodási engedéllyel rendelkezők esetében, amennyiben engedélyük megújítását kérelmezték, a kvóta kimerülésére nem lehetett érvényesen hivatkozni. Az egy évnek megfelelő, vagy azt meghaladó időtartamra érvényes tartózkodási

⁵² Cseh Köztársaság, az Észt Köztársaság, a Lett Köztársaság, a Litván Köztársaság, a Magyar Köztársaság, a Lengyel Köztársaság, a Szlovén Köztársaság és a Szlovák Köztársaság.

⁵³ ALCP I. Jegyzőkönyv 2. cikk (2a)

⁵⁴ Vegyes bizottság ALCP 14. cikk (1) alapján: „A Szerződő Felek képviselőiből álló vegyes bizottság jön létre, amely e megállapodás igazgatásáért és megfelelő alkalmazásáért felelős. Ennek érdekében a bizottság ajánlásokat dolgoz ki. Az e megállapodásban meghatározott esetekben határozatokat hoz. A vegyes bizottság kölcsönös egyetértéssel hozza meg határozatait.”

⁵⁵ ALCP I. Jegyzőkönyv 2. cikk (2a)

⁵⁶ ALCP I. Jegyzőkönyv 2. cikk (2a)

engedéllyel rendelkezők jogosultak engedélyük automatikus meghosszabbítására kerül. A megállapodás hatályba lépését követően, ezek a munkavállalók, önálló vállalkozók élvezik a megállapodás alapvető rendelkezéseiben, és a letelepedett személyeknek biztosított szabad mozgáshoz való jogokat.⁵⁷

Az I. Jegyzőkönyv sem tartalmazott korlátozásokat a határ menti munkavállalókra, illetve a négy hónapot el nem érő tartózkodásra vonatkozóan.⁵⁸

A védőzáradék fent tartása Románia és Bulgária számára 2019. május 31-ig alkalmazható.

Az ALCP Horvátország vonatkozásában még nem hatályos. A tárgyalások folynak egy új kiegészítő jegyzőkönyvről (III). Horvátország tekintetében is szükség lesz - mint ahogy korábbi bővítéseknél is - egy újabb fakultatív népszavazásra.⁵⁹

Összegzés:

A személyek szabad mozgására vonatkozó szabályok fokozatosan mentesültek a különböző korlátozások alól. Már 2007. június 1-jétől megszűnhetett volna a mennyiségi kvóta az EU állampolgáira vonatkozólag, Svájc azonban hivatkozva az ALCP 10. cikkének 4. pontjára – mely lehetővé tette számára az egyoldalú védőzáradék használatát – a kvótát továbbra is fent tartotta. Az „átmeneti időszaknak” nevezett tizenkettő év elteltével, meg kellett szüntetnie a kvóták alkalmazását.

A tizenkettő éves átmeneti idő 2014. május 31-én lejárt. 2014. június 1-jétől Szerződő Felek felségterületén mind a svájci mind az uniós tagállamok állampolgárai (román, bolgár és horvát állampolgárok kivételével) teljes mértékben élvezhetik a szabad mozgáshoz való jogot.⁶⁰ A 2014. február 9-ei – a tömeges bevándorlás ellen és a kvóta rendszer visszaállítása mellett kardoskodó – referendumra az említettek miatt került sor.

⁵⁷ ALCP I. Jegyzőkönyv 2. cikk (5a)

⁵⁸ ALCP I. Jegyzőkönyv 2. cikk (1a)

⁵⁹ Christine KADDOUS: *Avis de droit sur la compatibilité de l'initiative « contre l'immigration de masse » et de l'initiative ECOPOP « Halte à la surpopulation – oui à la préservation durable des ressources naturelles » avec l'accord sur la libre circulation des personnes entre la Suisse et l'Union européenne (ALCP), l'application de la clauseguillotine et la renégociation éventuelle de l'ALCP* http://bilaterale.ch/wp-content/uploads/2013-11-21_Avis-de-droit_Kaddous_fr.pdf

⁶⁰ Vegyes bizottság ALCP 14. cikk (1) alapján: „A Szerződő Felek képviselőiből álló vegyes bizottság jön létre, amely e megállapodás igazgatásáért és megfelelő alkalmazásáért felelős. Ennek érdekében a bizottság ajánlásokat dolgoz ki. Az e megállapodásban meghatározott esetekben határozatokat hoz. A vegyes bizottság kölcsönös egyetértéssel hozza meg határozatait.”

III. Népszavazás előtt, népszavazás után

1. Demográfiai változások

A XX. század elején az Svájc lakóinak szám 3,3 millió volt, az azóta eltelt több mint száz év alatt több mint kétszeresére nőtt. 2013-ban az ország lakóinak száma közel 8,2 millió. Svájc népességének növekedését tekintve az egyik legdinamikusabb országnak számít Európában.⁶¹ 1980 után, mintegy húsz éven át a bevándorlás éves volumene nem volt nagyobb, mint 43 000 fő. Jelentős változást a gazdasági és pénzügyi válság, illetve az euró válsága okozta. Az uniós tagállamokhoz képest a válság az alpesi országban alig volt érezhető, sőt a válság időszaka alatt növelni is tudta versenyképességét, Svájc vonzereje egyre növekedett.⁶² „Az uniós államok munkanélküli vagy éppen a magasabb svájci fizetések által motivált, viszonylag magasan képzett polgárai növekvő számban jelentek meg az alpesi ország munkaerőpiacán.”⁶³ Lakossága számának alakulását a 4. (a) sz. melléklet mutatja. A migráció következtében a lakosság 2004 és 2013 között mintegy 800 000 fővel gyarapodott. A nettó éves bevándorlás 2013-ban 125 000 főre emelkedett. Ez a tendencia oda vezetett, hogy a Svájcban élő külföldiek aránya elérte az össznépesség 23,8 százalékot, az első generációs svájciaké pedig a 15 százalékot. A külföldi lakosok nemzetiség szerinti megoszlását az 1. sz. ábra mutatja. Az élen az olaszok, szorosan nyomukban a németek és a portugálok állnak. Jelenetős a francia, a szerbek és a koszovói migránsok száma is.⁶⁴

⁶¹ <http://www.bfs.admin.ch/bfs/portal/fr/index/themen/01/02/blank/key/bevoelkerungsstand.html> [Letöltve: 2014. 09. 11.]

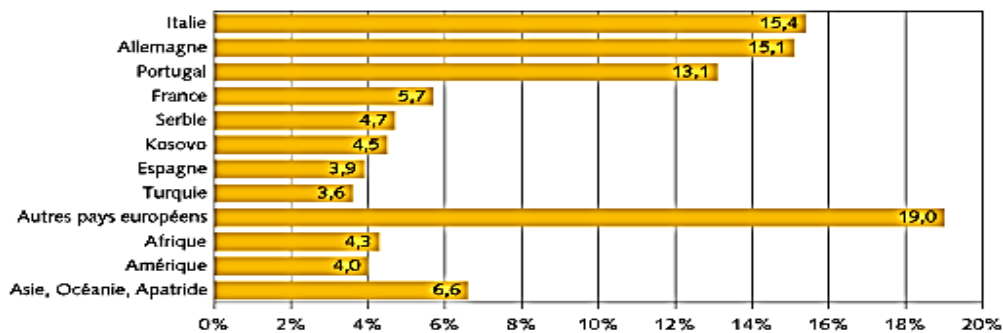
⁶² Kiss J. i. m. 178–179.

⁶³ Kiss J. i. m. 178–179.

⁶⁴ <http://www.bfs.admin.ch/bfs/portal/fr/index/themen/01/02/blank/key/bevoelkerungsstand.html> [Letöltve: 2014. 09. 11.]

Population résidente permanente étrangère, au 31 décembre 2013

Selon la nationalité

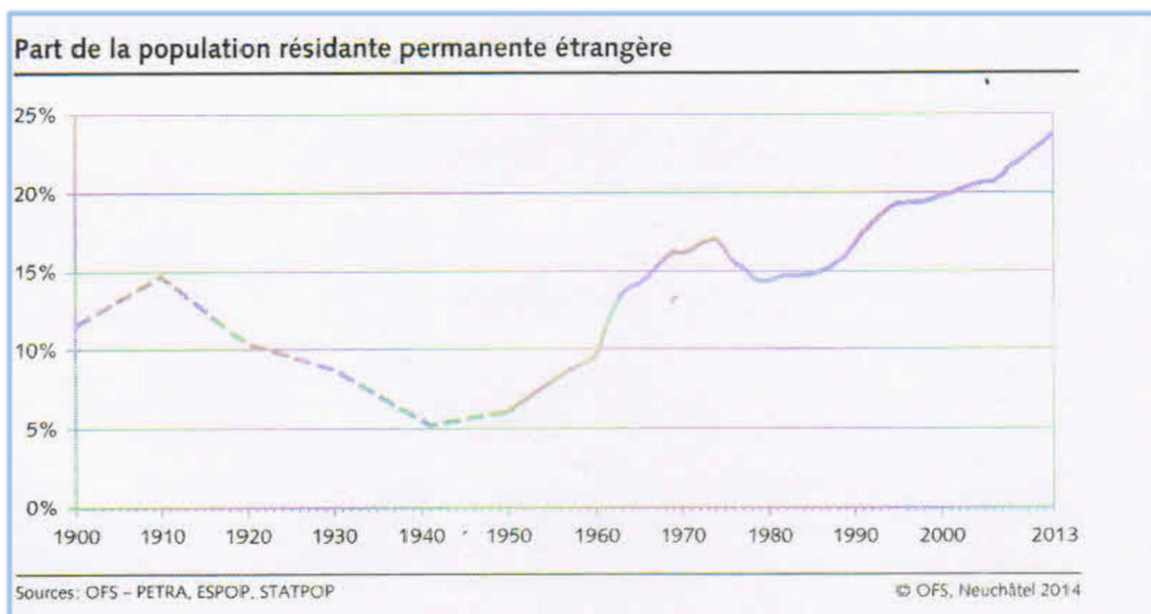

Source: OFS – STATPOP

© OFS, Neuchâtel 2014

1. sz. ábra: A külföldi lakosok nemzetiség szerinti megoszlása

A migránsok össznépességhez viszonyított arányának változását a 2. sz. ábra mutatja. és az látható, hogy a migránsok össznépességhez viszonyított aránya növekvő tendenciát mutat.

Sources: OFS – PETRA, ESPOP, STATPOP

© OFS, Neuchâtel 2014

2. sz. ábra: A migráns populáció változása az össznépességhez képest.

2. A bevándorlásról szóló kezdeményezések rövid áttekintése

Az alpesi országban a külföldi bevándorlók mennyiségi korlátozásáról szóló népszavazások történetét az 1970-es évek elejétől napjainkig, pontosabban az Unióban nagy visszhangot keltett 2014. február 09-i referendumig tekintem át.

Az első nagy referendum az 1970. évi kezdeményezés volt. A kezdeményezés igen radikális kvótát szeretett volna bevezetni, ami azt jelenti, hogy a lakosság 10 százalékában kívánta meghatározni a külföldiek arányát. Ezen a referendumon a jogosultak igen nagy számban

vettek részt (74 %) és a szavazók 46 százaléka a kvóta bevezetése mellett voksolt. Később a Nemzeti Akciópárt 1974-ben, a Republikánus Mozgalom 1977-ben szintén hasonló kezdeményezést indított útjára, ám azok már kevesebb támogatást – 34,2, illetve 29,5 százalékot – kaptak. Ez a 'sikertelenség' a 1974-1976 közötti recesszióval magyarázható, ami Svájcot is érintette, igaz nem olyan súlyos mértékben, mint a többi uniós tagállamot.⁶⁵

Az elmúlt húsz évben a bevándorlásról szóló referendumokat elsősorban svájci parlament egyik legnagyobb pártja, a jobboldali konzervatív Svájci Néppárt (SVP, francia rövidítéssel: UDC)⁶⁶ kezdeményezésére írták ki. Az SVP jobboldali-konzervatív párt, a menekültek, bevándorlók számának radikális csökkentését szorgalmazza, több ízben állt elő olyan javaslattal, amely a menedékpolitika szigorítására vonatkozott, külpolitikáját tekintve elutasít minden olyan lépést, amely az Európai Unióhoz történő közeledés felé mutat.⁶⁷ Az SVP vezetői úgy vélik, hogy Svájc kiadta kezéből a bevándorlás irányítását és ellenőrzését. Az SVP kezdeményezésével azt kívánja elérni, hogy a bevándorlást ismét irányítani tudják. A párt szerint ezt a szövetségi kormány a bevándorlók számának maximálásával és kontingensek megszabásával tudná elérni – úgy, ahogyan az korábban történt, mielőtt megállapodást kötöttek az EU-val a személyek szabad áramlásáról. A párt az országba érkezők szigorúbb kiválasztását is el kívánja érni. Azoknak felajánlott munkahellyel kell rendelkezniük, biztosítaniuk kell tudni megélhetésüket és alkalmasnak kell lenniük a beilleszkedésre. A rendezést az SVP egy pontrendszer alapján képzei el. A párt nem vitatja, hogy mindez ellentétben áll az EU-val kötött szerződéssel, és arra kötelezi az országot, hogy új tárgyalásokat folytasson az EU-val. A SVP alapítója, Christoph Blocher elképzelhetőnek tartotta, hogy az EU nem kíván majd erről tárgyalni. Nézete szerint azonban ez nem jelentene gondot: ebben az esetben Svájcnak fel kellene mondania a személyek szabad mozgására

⁶⁵ Armando MOMBELLI: Initiatives contre la surpopulation: une longue tradition
<http://www.swissinfo.ch/fre/initiatives-contre-la-surpopulation--une-longue-tradition/37889592> [Letöltve: 2014. 10. 02.]

⁶⁶ <http://www.parlament.ch/d/wahlen-abstimmungen/parlamentswahlen/wahlen-2011/Seiten/default.aspx>
[Letöltve: 2014. 09. 14.]

⁶⁷ Kiss J. i. m. 178.

vonatkozó egyezményt és számolni kellene további egyezmények felmondásával. „Az EU-nak végre tudomásul kell vennie, hogy Svájc független ország”- mondta Blocher.⁶⁸

3. Contre l'immigration de masse, avagy referendum 'a tömeges bevándorlás ellen'

2014. 02. 09-én az alpesi ország polgárainak arról kellett döntenük, hogy visszaállítsák-e a bevándorlási kvótarendszert az uniós polgárokkal szemben. A bevándorlási kvótarendszer visszaállítása mellett kardoskodók az alábbiak szerint érveltek: A 'tömeges bevándorlás' a bérek csökkenéséhez és a lakbérek emelkedéséhez vezetett. Az országba külföldről, főképp az EU területéről érkező átlagosan évi 80 ezer új lakos gazdaságilag és társadalmilag is 'katasztrófával' ér fel, és Svájc lakosságának közel egynegyedét teszik ki a külföldiek.⁶⁹ Továbbá azzal érveltek, hogy Svájcban a munkavállalók 22-23 százalékát a bevándorlók jelentik.

Ezzel szemben a kormány és a gazdasági egyesületek ellenezték a népszavazásra bocsátott indítványt. Azzal érveltek, hogy a külföldi munkavállalók nélkül Svájc nem tudná fenntartani a jelenlegi jóléti szintet és képtelen lenne a további gazdasági növekedésre.

„Arra kérem a svájciakat, hogy ésszel szavazzanak, ne pedig zsigerből” – hangoztatta Johann Schneider-Ammann svájci gazdasági miniszter, aki a kormány több más tagjához, valamint a gazdasági egyesületekhez és szakszervezetekhez hasonlóan elutasította a népszavazásra bocsátott indítványt.⁷⁰

„Ahhoz, hogy sikeresek legyünk, a cégeknek külföldi szakemberekre van szükségük. Az innováció a hajtóereje a svájci gazdaságnak. Ezért szüksége van az országnak a magasan képzett külföldi és svájci munkavállalókra” – hangoztatta Hans Hees, a Svájci Gépészmérnökök Szövetségének elnöke.⁷¹ A Credit Suisse bank egyik nemrég megjelent

⁶⁸ A Svájci Néppárt korlátozni szeretné a bevándorlást: <http://www.swisscham.hu/hu/svajci-neppart-korlatozni-szeretne-bevandorlast> [Letöltve: 2014. 09. 14.]

⁶⁹ (Lásd 4. b) sz. mellékletet.)

⁷⁰ A bevándorlás korlátozásáról tartanak népszavazást Svájcban <http://www.hirado.hu/2014/02/07/a-bevandorlas-korlatozasarol-tartanak-nepszavazast-svajcban/> [Letöltve: 2014. 09. 14.]

⁷¹ Switzerland votes a narrow 'yes' to cap EU immigration: <http://rt.com/news/switzerland-votes-immigration-cap-224> [Letöltve: 2014. 09. 14.]

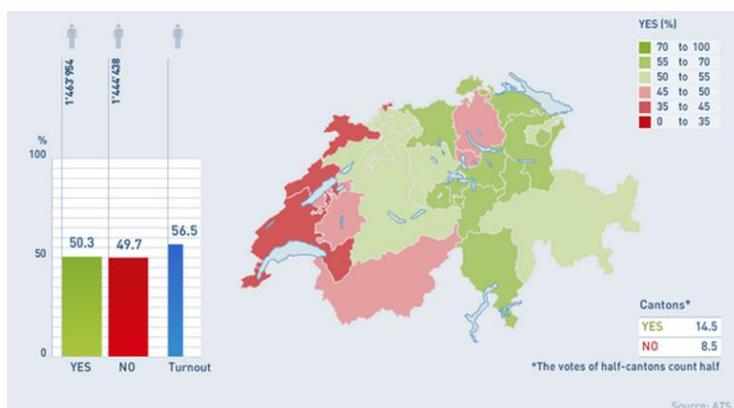
tanulmányában pedig arra mutatott rá, hogy a bevándorlók minden évben több tízezer új ügyfelet hoznak a helyi kereskedelemnek és iparnak.⁷²

4. A népszavazás eredménye

A 2014. február 09-ei népszavazás eredménye a többségi hangulat megváltozását mutatta, öt évvel korábban ugyanis az uniós migránsok számának korlátozása ügyében megtartott szavazáson még a választók hatvan százaléka ellenezte a korlátozó intézkedések bevezetését.

Egy 2014. január végi közvélemény-kutatás szoros eredményt vetített előre, akkor 43 százalék támogatta a kezdeményezést, míg 50 százalék ellenezte, és hét százaléknyi volt a bizonytalanok aránya.⁷³

A referendumon a szavazásra jogosult polgárok 56,6 % vett részt. A szavazók 50,3 százaléka az új bevándorlási kvótarendszer bevezetése mellett tette le voksát, ez 1 463 854 szavazatot jelentett. A svájciak 49,7 százaléka az új bevándorlási kvótarendszer bevezetése ellen szavazott, ami 1 444 552 szavazót jelentett.⁷⁴ Láthatjuk, hogy a különbség csekély, mintegy 19 302 szavazat.

3. sz. ábra: Az „Igen” és a „Nem” mellett voksolók régiók szerinti bemutatása

A hivatalos statisztikai adatok szerint a nagyobb városok többségében a jogosultak a kvótarendszer bevezetése ellen, vagyis a 'Nem'-re szavaztak. Ezek közé tartozott Genf városa is, ahol a 'Nem' mellett 28 164, az 'Igen', vagyis a kvótarendszer bevezetésére 17 168 polgár

⁷² A bevándorlás korlátozásáról tartanak népszavazást Svájcban <http://www.hirado.hu/2014/02/07/a-bevandorlas-korlatozasarol-tartanak-nepszavazast-svajcban/> [Letöltve: 2014. 09. 14.]

⁷³ A bevándorlás korlátozásáról tartanak népszavazást Svájcban <http://www.hirado.hu/2014/02/07/a-bevandorlas-korlatozasarol-tartanak-nepszavazast-svajcban/> [Letöltve: 2014. 09. 15.]

⁷⁴ Votation populaire du 9 février 2014: Initiative Contre l'immigration de masse <http://www.bfs.admin.ch/bfs/portal/fr/index/themen/17/03/blank/key/2014/013.html> [Letöltve: 2014. 09. 15.]

szavazott. Zürichben az elutasítók száma 82 968 fő volt, míg a kvóta bevezetésére 41 586 polgár voksolt. A többnyelvű országban a statisztikai adatok szerint a francia nyelvű falvak többsége a 'Nem' mellett voksolt, míg a német nyelvterülethez és az olasz nyelvterülethez tartozó falvakban a legtöbben a mennyiségi korlátozás lehetősége mellett döntöttek. A bevándorlás által leginkább érintett Zürich, Zug és Basel kantonokban a polgárok többsége a korlátozás ellen szavazott.⁷⁵

A népszavazás eredménye mögött a vélt és valós félelmek húzódnak. A szakszervezetek a növekvő bevándorlás következtében attól tartanak, hogy az olcsó munkaerő leszorítja a béreket. A kampány során előtérbe kerültek azok az aggályok, amelyek a zsúfolt, forgalmas autópályákról, a környezet kárára történő túlzott építkezésekről, a lakásbérleti díjak emelkedéséről, a bérek csökkenéséről, az épülő lakótelepek számának növekedéséről, a külföldiek által elkövetett bűncselekmények számának emelkedéséről, és nem utolsósorban svájci identitás meggyengüléséről szóltak. A korlátozás mellett érvelők szerint a városaik túl gyorsan nőnek, a vonatok tömve vannak, túl sok a forgalmi 'dugó'. Azt hangoztatták, hogy már semmi nem olyan nyugodt, mint régen.⁷⁶

V. A népszavazás hatása az EU és Svájc közötti kapcsolatokra

1. Két tűz között a svájci kormányzat

A népszavazás követően a svájci alkotmány módosítására került sor, az új alkotmányos szöveg azonban ellentmondásban áll az Európai Unió és Svájc által kötött bilaterális csomag munkaerő szabad mozgását megengedő rendelkezésével.

A svájci kormányzat két tűz közé került, köteles figyelembe venni a nép akaratát, ez azt jelenti, hogy a népszavazás eredményét törvényekké és az azoknak megfelelő gyakorlattá kell alakítania. Bernnek három éven belül újra kell tárgyalnia Brüsszellel a Svájc és az EU viszonyát, valamint a személyek szabad áramlásáról szóló egyezményt.

A Svájci Államszövetség elnöke kiemelte, hogy amíg nem hoznak létre új törvényi rendelkezést a személyek szabad mozgását biztosító kétoldalú egyezmény érvényben marad.

A svájci hatóságoknak tehát három évük van arra, hogy kidolgozzák a kivitelezéssel kapcsolatos részleteket, tág mozgásteret adva ezzel a kormánynak.

⁷⁵ KOCH Beatrix: Svájc bezár. http://www.hetek.hu/kulfold/201402/svajc_bezar [Letöltve: 2014. 09. 16.]

⁷⁶ KOCH Beatrix: Svájc bezár. http://www.hetek.hu/kulfold/201402/svajc_bezar [Letöltve: 2014. 09. 16.]

A svájci központi kormányzat honlapján közzétett tájékoztatás szerint Bern már a témával foglalkozó vegyes bizottság június 20-i ülésén közölte, hogy kérni fogja az alpesi konföderáció és az Európai Unió között kötött, a személyek szabad áramlásáról szóló egyezmény felülvizsgálatát. *(Lásd 3. sz. melléklet.)* „Az alkotmány bevándorlásra vonatkozó új rendelkezései hatással vannak a személyek szabad mozgásáról kötött egyezményre [...], ezen rendelkezések gyakorlatba való átültetése, mint azt a szövetségi kormány több ízben világossá tette, nem összeegyeztethetők az egyezménnyel.”- áll a berni kormányzat közleményében.⁷⁷ Ebből az is kiderül, hogy a svájci belügyminisztérium a külügyi és a gazdasági tárcával karöltve őszig dolgozza majd ki Svájc tárgyalási mandátumát, vagyis azt, hogy az EU-val kötött egyezményt hogyan szeretné Bern módosítani.⁷⁸

A svájci kormányzat júniusban közzétette jövőbeni elképzeléseit, 2017-től ismét kvóták szerint korlátoznák a bevándorlást. Minden évben új és új kvótákat határoznának meg annak függvényében, hogyan tudnak megállapodni a kantonokkal, a szociális partnerekkel és a gazdasági szakértőkkel folytatott egyeztetések során.⁷⁹

⁷⁷Mise en œuvre des nouvelles dispositions constitutionnelles sur l’immigration
https://www.bfm.admin.ch/bfm/fr/home/themen/fza_schweiz-eu-efta/umsetzung_vb_zuwanderung.html
[Letöltve: 2014. 09. 17.]

⁷⁸Rossz hír Svájcban: korlátoznák a bevándorlást
http://www.napi.hu/nemzetkozi_gazdasag/rossz_hir_svajcbol_korlatoznak_a_bevarandorlast.583582.html?utm_source=mandiner&utm_medium=link&utm_campaign=mandiner_201410 [Letöltve: 2014. 09. 17.]

⁷⁹Mise en œuvre des nouvelles dispositions constitutionnelles sur l’immigration
https://www.bfm.admin.ch/bfm/fr/home/themen/fza_schweiz-eu-efta/umsetzung_vb_zuwanderung.html
[Letöltve: 2014. 09. 17.]

2. Az Európai Unió reakciója

Az Európai Uniónak a svájci népszavazás utáni első reagálása mérsékelt volt: egyrészt a svájciak demokratikus döntésének tiszteletben tartásán, másrészt annak hangsúlyozásán alapult, hogy a döntés nem maradhat következmények nélkül.⁸⁰ „Az Európai Bizottság sajnálatát fejezte ki amiatt, hogy Svájcban a szavazók többsége a bevándorlási kvóták visszaállítása mellett tette le voksát. Az EU megvizsgálja, mit jelent ez a kezdeményezés az EU-Svájc közötti kapcsolatok egészére. Ebben az összefüggésben, a Szövetségi Tanács álláspontját, az eredményt is figyelembe kell venni.”⁸¹

Az EU több ízben is kinyilvánította, hogy a népszavazás eredménye szöges ellentétben áll az EU-svájci kapcsolatokat szabályozó megállapodásokkal, és megsértésük óhatatlanul negatív következményekkel járna Svájc számára. Az MTI tudósítása szerint, José Manuel Barroso, (az Európai Bizottság volt elnöke) sajtótájékoztatóján arra figyelmeztette Svájcot, hogy tartsa tiszteletben az Unióval kötött megállapodásokat. „*Pacta sunt servanda.*” (Azaz, a megállapodásokat teljesíteni kell.) – emlékeztette felelősségére az alpesi országot. Bizottság volt elnöke hangsúlyozta, hogy Svájc előtt egyedi lehetőség nyílt meg azzal, hogy korlátlan hozzáférése van az Európai Unió belső piacához. „Nem lenne igazságos, ha Svájc nem kínálná ugyanezt az EU tagállamainak”. Barroso úgy vélte, hogy a 2014. február 09-ei népszavazási eredménye elsősorban Svájcnak okoz problémát, ezért az alpesi ország feladata, hogy megoldást keressen az előállt helyzetre. Ugyanakkor figyelmeztette a svájci politikusokat, ne ringassák magukat illúzióba, mert Európa nem fog tárgyalásokba bocsátkozni a személyek szabad mozgásáról. „Nem fogjuk kinyitni a csomagot, és nem fogunk barkácsolgatni sem.” – szögezte le Barroso.⁸²

Az EU nem hajlandó Svájccal kötött egyezménye felülvizsgálatára, ezt már Catherine Ashton,⁸³ levélben közölte a svájci államfővel. (Lásd. 5. sz. melléklet.) Ashton úgy fogalmazott, hogy a tagállamok kormányaival folytatott konzultáció alapján az EU nincs abban a helyzetben, hogy elfogadja Svájc felülvizsgálati kérelmét. Egyúttal pedig leszögezte,

⁸⁰ Kiss J. i. m. 190.

⁸¹ Déclaration de la Commission européenne suite à la votation en Suisse sur l’initiative immigration massive http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-14-96_fr.htm [Letöltve: 2014. 09. 19.]

⁸² Svájci népszavazás - Barroso: a szerződéseket teljesíteni kell <http://archiv1988tol.mti.hu/Pages/HirSearch.aspx> [Letöltve: 2014. 09. 19.]

⁸³ Az EU volt külügyi főképviselője.

hogy Brüsszel és a tagállamok álláspontja szerint a kvóták bevezetése - amely a svájciakat részesítené előnyben - alapvetően ellentétes az egyezmény céljaival.⁸⁴

A svájci kormányzat ennek ellenére, arra kérte az EU-t, hogy a két fél folytassa az egyeztetéseket az ügyben. "Egyértelmű, hogy az EU-nak alapvető problémája van a személyek szabad mozgásáról szóló egyezmény felülvizsgálatával kapcsolatban. Ugyanakkor továbbra is egyeztetni akarunk a migrációról, és a svájci-EU kapcsolatok tágabb értelemben vett jövőjéről is" – fogalmazott a svájci államfő.⁸⁵

VI. Következtetések

1. Hogyan tovább? EU-val vagy EU nélkül?

Az EU és Svájc között jelenleg érvényben van a szabad mozgásról szóló megállapodás. A svájci kormánynak 2017-ig kell újra tárgyalnia Brüsszellel a Svájc és az Európai Unió viszonyát szabályozó szerződés csomagot.

„Kísérleti laboratóriummá válik Svájc” írta Sud-Ouest című francia regionális napilap.⁸⁶ Kottász Zoltán, az említett lap vezércikkére hivatkozva, az EU-Svájc közötti kapcsolatokról írt cikkében úgy vélekedett, hogy Svájc azért válik kísérleti laboratóriummá, mert az Európai Unió történetében először komolyan foglalkoznia kell a bevándorlás és az integráció nehézségeiből adódó társadalmi problémákkal.⁸⁷

Kiss. J. László Nicola Forster és Niklaus Nuspliger⁸⁸ tanulmánya alapján a következő képen vélekedett a kialakult helyzetről: „Az euróválság az Uniót már eddig is két, ha nem három sebességre kényszerítette, és számos jel mutat arra, hogy az eurózóna tagjai az együttműködésüket tovább fogják mélyíteni. Ám az Európai Unió magállamai és a periférikus belpiaci résztvevői közötti intézményi kapcsolatok kérdésében még meglehetősen homályosan láthatunk. Ezért a bevándorlás lehetséges svájci korlátozása révén nem csupán

⁸⁴ 25 Mise en œuvre des nouvelles dispositions constitutionnelles sur l'immigration: juillet 2014: l'UE répond à la demande suisse de révision

<https://www.bfm.admin.ch/content/dam/data/bfm/eu/fza/personenfreizuegigkeit/umsetz-mei/20140725-schreiben-ashton.pdf> [Letöltve: 2014. 09. 20.]

⁸⁵ Az EU nem gondolja meg magát <http://www.origo.hu/nagyvilag/20140725-az-eu-nem-hajlando-svajccal-kotott-egyezménye-felulvizsgalatara.html> [Letöltve: 2014. 09. 10.]

⁸⁶ Yves HARTE: L'édito: le laboratoire suisse <http://www.sudouest.fr/2014/02/10/le-laboratoire-suisse-1456976-4585.php> [Letöltve: 2014. 09. 20.]

⁸⁷ KOTTÁSZ Zoltán: Svájci laboratórium <http://mno.hu/vezercikk/svajci-laboratorium-1210270> [Letöltve: 2014. 09. 19.]

⁸⁸ Nicola FORSTER – Niklaus NUSPLIGER: idézi: KISS J. i. m. 192.

egyszerű tesztesettel kerülünk szembe, hanem az EU képességeinek egyfajta gyakorlóterepével is a tekintetben, hogy miként lehet a különböző integrációs 'fokozattal' rendelkező államokhoz fűződő intézményes kapcsolatokat stabilizálni.”

A La Libre Belgique belga napilap – 'helvétek hátat fordítanak Európának' című cikkben - René Schwokkal elemezte a svájci referendum eredményét. Schwok szerint a referendum évekre befagyaszthatja Svájc és az EU kapcsolatait, valamint, az EU a személyek szabad mozgásáról szóló megállapodás mellett egy sor más kétoldalú egyezményt is felülvizsgálhat. Kérdés, valóban megteszi-e majd ezt Brüsszel, hiszen számára is fontos a kapcsolatok fenntartása Svájccal. Schwok olyan megoldást is elképzelhetőnek tart, hogy olyan mennyiségi kvótában állapodik majd meg Brüsszel és Bern, amelyet az EU is elfogad, például ha Svájc évi 80 ezer fő bevándorlását engedélyezné az EU-ból.⁸⁹

A népszavazás eredményének negatív hatásától tartó polgárok aggodalmát alátámasztja néhány gazdasági előrejelzés. „A Fitch Ratings londoni elemzői szerint, mivel a svájci export 55 százalékát az uniós piacok vették fel 2013-ban, ezért, ha Svájc a jövőben csak korlátozottan férne hozzá az EU egységes piacához, az hatást gyakorolna a svájci gazdaság növekedési kilátásaira. [...] a kvótarendszer visszaállítása negatív lenne a magasan képzett külföldi munkaerőtől függő svájci vállalatok, például a gyógyszeripari cégek számára is, ami közép- és hosszú távon szintén csökkentheti a svájci gazdaság növekedési potenciálját. [...] a Commerzbank közgazdaszai [...] számításai szerint, ha a lakossághoz mért nettó bevándorlás a jelenlegi évi 1 százalékról 0,3 százalékra csökken, az háromnegyed százalékponttal csökkentheti a svájci gazdaság potenciális növekedési ütemét. A svájci lakosság már most sem tudja ellátni a gazdaság munkaerőigényét, mivel a hazai munkaerő csaknem teljesen le van kötve.”⁹⁰

Az EU–Svájc közötti párbeszéd reflektorfénybe került, amit kitüntető figyelemmel szemlélnék a multikulturális társadalom problémáival küszködő uniós tagállamok is. A svájci helyzet uniós kezelése precedensértékű lehet.

⁸⁹ Sabine VERHEST: Les Helvètes tournent le dos à l'Europe <http://www.lalibre.be/recherche?query=les-helvetes-tournent-le-dos-a-l-europe> [Letöltve: 2014. 09. 14.]

⁹⁰ Árthat Svájcnak a bevándorlás korlátozása: <http://www.hrportal.hu/c/arthat-svajcnak-a-bevandorlas-korlatozasa-20140219.html> [Letöltve: 2014. 09. 15.]

„Népszavazásról szóló népszavazás?”⁹¹ Még ez a lehetőség sem kizárt a referendumok országában. Hivatkozva Kiss. J. László tanulmányára, amelyben a svájci szociáldemokrata párt egyik képviselőjét idézi: A képviselő szerint egy újabb népszavazás lehetőségét sem lehet kizárni, és erre a népszavazásra az EU-val kötött bilaterális szerződések felmondása előtt kerülne sor.⁹² A népszavazáson a polgároknak „[...] választania kellene a februári népszavazás döntésének megvalósítása és a bilaterális szerződések fennmaradása között.”⁹³ Nicola Forster és Niklaus Nuspliger elemzők szerint sem lehet kizárni annak a lehetőségét, hogy a polgárok az Európa-politikát érintő alapkérdésekben újra az urnákhoz járulnak.⁹⁴ Egyetértek azon véleményükkel, miszerint a február 9-i népszavazás eredményét nem lehet az EU és Svájc közötti szoros kapcsolatokról történő végleges lemondásként értékelni.⁹⁵

Összegzés

Mind az Európai Unió, mind Svájc abban érdekelt, hogy a közöttük hatályban lévő szerződéseket továbbra is fenntartsák, és kapcsolataikat tovább mélyítsék. A személyek szabad mozgásáról szóló szerződés felmondásával az I. szerződéses csomagot alkotó további hat szerződés is komoly veszélybe kerülne, sőt a megszűnésükkel is számolni lehet. A személyek szabad mozgásáról szóló egyezmény felmondása egyenlő azzal, hogy Svájc lemond számos, az Európai Unió által nyújtott előnyökről. Svájcnak mérlegelni kell, hogy vajon tényleg kész arra, hogy megfizesse ennek az árát. Az elkövetkező hónapokban és években igen nagy figyelem összpontosul majd mind a svájci kormány, mind az Európai Unió politikusainak lépéseire. Remélhetőleg a közeljövőben sikerül egy olyan megoldást találniuk, amely mind Svájc, mind az Európai Unió számára megfelelő, s amelyet mindkét fél hajlandó megoldásként elfogadni. Úgy gondolom ez Bern és Brüsszel közös érdeke.

Úgy vélem, hogy az ókori bölcs mondás - kis kiegészítéssel- napjainkban is igaznak bizonyulhat:

„Navigare (et communicare, et convenio) necesse est”

⁹¹ Kiss J. i. m. 190.

⁹² Kiss J. i. m. 190.

⁹³ Kiss J. i. m. 191.

⁹⁴ Nicola FORSTER – Niklaus NUSPLIGER, idézi: Kiss J. i. m. 191.

⁹⁵ Nicola FORSTER – Niklaus NUSPLIGER: idézi: Kiss J. i. m. 191–192.

Hivatkozott Irodalom:

1. EPINEY Astrid, MOSTERS Robert, PROGIN-THEUERKAUF Sarah: Droit européen II Les libertés fondamentales de l'Union européenne, Stämpfli Verlag AG, Bern, 2010.
2. GELLÉRNÉ LUKÁCS, Éva: Személyek szabad mozgása az Európai Unióban. Tullius kiadó, Budapest, (2008).
3. HAJDÚ Zoltán és KOVÁCS Sándor Zsolt (szerkesztők): Föderalizmus és decentralizáció Kézikönyv a svájci struktúrákról és a magyar hasznosíthatóságról, MTA KRTK Regionális Kutatások Intézete, Pécs, (2012).
4. MOHI Csaba: A nemzetállami jogrendszerek és a nemzetállami érdekérvényesítés átalakulása az európai integrációs folyamatban, Doktori értekezés (2009).
5. Lukács Éva - KIRÁLY Miklós (szerkesztők): Migráció és az Európai Unió, Szociális és Családügyi Minisztérium, Budapest 2001
6. ANGYAL Zoltán, ASZTALOS Zsófia, FAZEKAS Judit, GYENEY Laura, METZINGER Péter, MILASSIN László, OSZTOVITS András (szerkesztő), SZABÓ Marcel: EU-jog, HVG-ORAC, Budapest (2012).
7. SCHWOK René: Switzerland – EU Relations. Impossible Membership? PIE-Peter Lang, Brussels, 2009).
8. SZABÓ Marcel - LÁNCOS Petra Lea - GYENEY Laura: Az Európai Un   jogi fundamentumai, Szent István Társulat, Budapest, (2014).
9. SZ  N  SI György: VOTISKY László: Sv  jc, Cartographia Kiadó, Budapest, (2012).
10. ZELLER Judit: Svájci   llamsz  vetség, Európai Korm  nyform  k rendszertana, (szerk. CHRONOWSKI N  ra – DRIN  CZI T  mea), HVGORAC, Budapest, (2007).
11. V  RNAY Ern   - PAPP M  nika : Az Európai Un   joga, Complex kiadó, Budapest (2006).

Tanulmányok, cikkek:

1. KADDOUS Christine: Avis de droit sur la compatibilité de l'initiative « contre l'immigration de masse » et de l'initiative ECOPOP « Halte à la surpopulation – oui à la préservation durable des ressources naturelles » avec l'accord sur la libre circulation des personnes entre la Suisse et l'Union européenne (ALCP), l'application de la clause guillotine et la renégociation éventuelle de l'ALCP
http://bilaterale.ch/wp-content/uploads/2013-11-21_Avis-de-droit_Kaddous_fr.pdf
2. KISS J. László: Népszavazás után, népszavazás előtt - Svájc és az EU konfliktusa, Külügyi Szemle, (2014.) 13. évfolyam 1. szám, 176-195. o.
3. KÖRÖSI István: A semlegesség természetrajza, Svájc mindig kívül marad, Cégvezetés, 1997/11. 118-119. o.
4. KÖRÖSI István: Miért nem lépett be Svájc az Európai Unióba? Kihívások, MTA Világgazdasági Kutatóintézet, 1997. február, 105. szám, 1-2. o.
5. KONCZ János: Svájc: Kantonok, régiók, európai integráció, Európai Tükör Műhelytanulmányok, Miniszterelnöki Hivatal Integráció Stratégiai Munkacsoportja kiadványa, Budapest, 1999., 38-41. o.
6. KRIESI Hanspeter: Közvetlen demokrácia – Svájc esete. In: A népakarat dilemmái. Népszavazások Magyarországon és a nagyvilágban. Szerk.: Enyedi Zsolt. Demokrácia Kutatások Magyar Központja Közhasznú Alapítvány, Századvég Kiadó, Budapest, 2009. 90.
7. NAGY Attila: Népek, szavak, dilemmák, Politikatudományi Szemle, MTA TK Politikatudomány Intézet, XVIII. évfolyam, 2009. 3. szám, 181. o.
8. RIKLIN Alois: A svájci semlegesség funkciói, História, A Magyar Történelmi Társulat folyóirata/XIV. évfolyam. 1992. 5-6. szám, 41-43. o.

Jelentések, közlemények

1. Európai bevándorlási és menekültügyi paktum, Brüsszel, 2008. szeptember 24. [13440/08.]

Jogforrások

1. Az Európai Közösség és annak tagállama másrésről a Svájci Államszövetség közötti, a személyek szabad mozgásáról szóló 1999. június 21-ei megállapodás, valamint az ahhoz csatolt, a Cseh Köztársaságnak, az Észt Köztársaságnak, a Ciprusi Köztársaságnak, a Lett Köztársaságnak, a Litván Köztársaságnak, a Magyar Köztársaságnak, a Máltai Köztársaságnak, a Lengyel Köztársaságnak, a Szlovén Köztársaságnak és a Szlovák Köztársaságnak az Európai Unióhoz történő csatlakozása következtében a megállapodásban szerződő félként való részvételéről szóló jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 2006. évi CXXV. törvény.
2. Az Európai Közösség és tagállamai, másrésről a Svájci Konföderáció között a személyek szabad áramlásáról szóló megállapodás, (HL L 114., 2002.4.30., 6—72. o.)
3. Accord entre la Confédération suisse, d' une part, et la Communauté européenne et ses Etats membres, d' autre part, sur la libre circulation des personnes (Ac avec La CE 0.142.112.681)

Internetcímek

<http://www.bfs.admin.ch/bfs/portal/de/index/themen/01/02/blank/key/bevoelkerungsstand.html>

www.parlament.ch

www.admin.ch

<http://www.udc.ch/>

<http://www.europa.admin.ch/themen/00500/00506/00783/index.html?lang=fr>

<http://eed.nsd.uib>

<http://euobserver.com/news/1626>

<http://www.swissinfo.ch/fre/initiatives-contre-la-surpopulation--une-longue-tradition/37889592>

<http://www.swisscham.hu/hu/svajci-neppart-korlatozni-szeretne-bevanderlast>

<http://rt.com/news/switzerland-votes-immigration-cap-224>

<http://www.hirado.hu/>

<http://www.napi.hu>

<http://archiv1988tol.mti.hu>

<http://www.origo.hu>

<http://mno.hu>

<http://www.hetek.hu>

<http://www.lalibre.be>

<http://www.swp-berlin.org>

<http://www.hrportal.hu>

MELLÉKLETEK

1. számú melléklet: A tömeges bevándorlás ellenes plakát 2014. február 09.
2. számú melléklet: Referendumok eredményei:
 - a) Referendum az EGT-hez történő csatlakozásról 1992.
 - b) Referendum az EU-val kötendő bilaterális megállapodásokról. 2000. 05. 21.
 - c) Referendum „Igen, Európára” 2001.
3. számú melléklet: A kiadható „új” tartózkodási engedélyek számának alakulása
 - a) 2005.május 30-tól 2009. május 31-ig kiadható tartózkodási engedélyek számának alakulása.
 - b) 2011. április 30-ig kiadható tartózkodási engedélyek számának alakulása.
4. számú melléklet
 - a) Svájc népességének alakulása 2001-2013 között.
 - b) A népesség megoszlása a migráció tükrében.
5. számú melléklet: A személyek szabad mozgásáról szóló megállapodás felülvizsgálatáról szóló levél.
6. számú melléklet: Catherine Ashton levele a Svájci Államszövetség elnökéhez.

1. sz. melléklet: A tömeges bevándorlás ellenes plakát 2014. február 9.

2. sz. melléklet: Referendumok eredményei

a) Referendum az EGT-hez történő csatlakozásról 1992.

Vote	YES	NO	Electorate	Votes	Valid votes	Invalid votes
<u>SWITZERLAND</u>	49.66	50.34	100.00	78.74	78.07	0.67

b) Referendum az EU-val kötendő bilaterális megállapodásokról. 2000. 05. 21.

Vote	YES	NO	Electorate	Votes	Valid votes	Invalid votes
Region						
<u>SWITZERLAND</u>	67.19	32.81	100.00	48.31	47.77	0.54

c) Referendum „Igen, Európára” 2001.

Volksabstimmung vom 4. März 2001									
Volksinitiative «Ja zu Europa!»									
	Stimmbe-	Abgegebene	Stimmbe-	leer	Ungültig	Gültige	JA	NEIN	JA
	rechtigte	Stimmen	teiligung			Stimmen			in %
			in %						
Total	4 688 461	2 616 119	55,8	24 106	12 247	2 579 766	597 217	1 982 549	23,2

3. számú melléklet: A kiadható „új” tartózkodási engedélyek számának alakulása

a) 2005. május 30-tól 2009. május 31-ig kiadható tartózkodási engedélyek számának alakulása Svájc - a harmadik országokra vonatkozó teljes kvótáján belül - a Cseh Köztársaság, az Észt Köztársaság, a Lett Köztársaság, a Litván Köztársaság, a Magyar Köztársaság, a Lengyel Köztársaság, a Szlovén Köztársaság és a Szlovák Köztársaság olyan állampolgárai vonatkozásában, akik Svájcban munkavállalók, vagy önálló vállalkozók, évente (*pro rata temporis*) minimális számú új tartózkodási engedélyt tesz hozzáférhetővé.⁹⁶

Határidő	Az egy évnek megfelelő, vagy azt meghaladó időtartamra szóló engedélyek száma	A négy hónapnál hosszabb, de egy évnél rövidebb időtartamra szóló engedélyek száma
2005. május 31.	900	9000
2006. május 31.	1300	12400
2007. május 31.	1700	15800
2008. május 31.	2200	19200
2009. május 31.	2600	22600

b)

2011. április 30-ig kiadható tartózkodási engedélyek számának alakulása

Határidő	Az egy évnek megfelelő, vagy azt meghaladó időtartamra szóló engedélyek száma	A négy hónapnál hosszabb, de egy évnél rövidebb időtartamra szóló engedélyek száma
2010. május 31.	2800	26000
2011. április 30.	3000	29000

⁹⁶ Ezeket az engedélyeket a megállapodás 10. cikkében említett kvótán felül kell megadni, amely kvótát a megállapodás aláírásának időpontjában (1999. június 21.) tagállami állampolgárságú, vagy a Ciprusi Köztársaság vagy a Máltai Köztársaság állampolgárságával rendelkező munkavállalók és önálló vállalkozók részére tartják fenn. Ezeket az engedélyeket a már fennálló kétoldalú gyakornokcsere megállapodások alapján megadott engedélyeken felül kell megadni.

4. számú melléklet

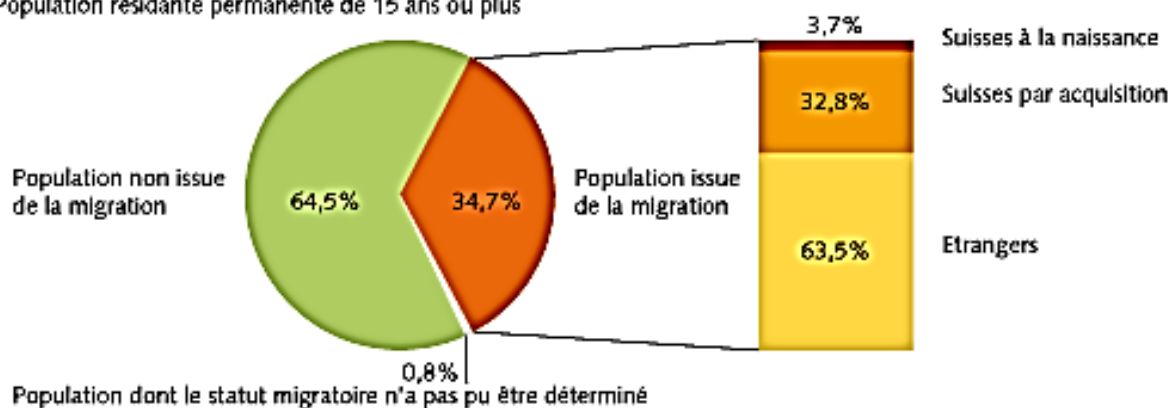
a) Svájc népességének alakulása 2001-2013 között:

	Népesség (ezer fő)	A lakosság növekedés %-ban
2001	7 255,7	0,7
2002	7 313,9	0,8
2003	7 364,1	0,7
2004	7 415,1	0,7
2005	7 459,1	0,6
2006	7 508,7	0,7
2007	7 593,5	1,1
2008	7 701,9	1,4
2009	7 785,8	1,1
2010	7 870,1	1,0
2011	7 954,7	1,1
2012	8 039,1	1,1
2013	8 139,6	1,3

b) A népesség megoszlása a migráció tükrében.

Population selon le statut migratoire, en 2012

Population résidente permanente de 15 ans ou plus

Source: Enquête suisse sur la population active (ESPA)

© OFS

5. sz. melléklet: A személyek szabad mozgásáról szóló megállapodás felülvizsgálatáról szóló levél

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Federal Department of Justice and Police FDJP
Federal Office for Migration FOM
Direction

P.P. CH-3003 Bern-Wabern, FOM

Mr Gianluca Grippa
Head of Division Western Europe
European External Action Service
B-1046 Brussels

Référence du dossier: FS 2014-06-26/15
Notre référence : Gam
Bern-Wabern, 4 July 2014

Revision of the Agreement on the Free Movement of Persons

Dear Mr Grippa,

On 20th June 2014, the Federal Council approved the concept for the implementation of Article 121a of the Federal Constitution, which aims at the introduction of a new admission system based on quantitative limits and quotas, combined with a preference for nationals. After an in-depth analysis, it came to the conclusion that there is a conflict between the new constitutional requirements and the Agreement on the Free Movement of Persons, namely its articles relating to the principle of non-discrimination (including national priority), the stand still clause, and the right to stay.

Therefore, as already announced at the Joint Committee meeting of 12th June 2014, I confirm Switzerland's request to revise the Agreement, in accordance with its article 18.

In order to keep our constitutional mandate, which gives us a three-year limit to renegotiate agreements that conflict with Article 121a, I would appreciate if we could meet at your earliest convenience to exchange views on the matter and to discuss possible next steps.

Yours sincerely

Federal Office for Migration

Mario Gattiker
Director

Federal Office for Migration FOM
Quellenweg 6, 3003 Bern-Wabern
Telephone +41 31 325 11 11, Telefax +41 31 325 93 79
info@bfm.admin.ch
<http://www.bfm.admin.ch>

6. számú melléklet: Catherine Ashton levele a Svájci Államszövetség elnökéhez

CATHERINE ASHTON
HIGH REPRESENTATIVE
VICE PRESIDENT OF THE EUROPEAN COMMISSION

B 1046 BRUSSELS
+32 2 298 85 90

Brussels, 24 JUL. 2014
A(2014)2725295

H.E. Didier Burkhalter
President of the Swiss Confederation
And Head of the Federal Department of Foreign Affairs

Dear President,

On 7 July, the EU received a formal request from the Swiss Federal Office for Migration for a revision of the EU-Swiss Agreement on the free movement of persons, following the amendment of the Swiss Constitution by the popular vote of 9 February. In view of the political importance of the matter, I am replying directly to you.

The principle of non-discrimination, including equal treatment of all EU Member States, the right to exercise an economic activity and reside on the territory of the other party and the standstill clause constitute the essential basis of the consent of the European Union to be bound by the agreement. Renegotiating these principles with the objective of introducing quantitative limits and quotas, combined with a preference for Swiss nationals would be in fundamental contradiction to the objective of the Agreement on the free movement of persons.

Following consultations with Member States, I regret that the EU is not in a position to agree with your request.

The Commission services and the European External Action Service remain however at your disposal for any discussion on practical problems related to the implementation of the Agreement.

Sincerely,

Catherine Ashton